

Factsheet 2011-2

Schuldenproblematiek van jongvolwassen gedetineerden

Auteurs: P.A. More & G. Weijters

juni 2011

Aanleiding

Op verzoek van de Directie Justitieel Jeugdbeleid (DJJ) van het Ministerie van Veiligheid en Justitie en in opdracht van het WODC wordt door de Universiteit van Amsterdam (UvA) een (literatuur)onderzoek uitgevoerd naar de rol van schulden als risicofactor voor (jeugd)criminaliteit. De aanleiding hiervoor is dat uit criminologisch onderzoek al veel bekend is over diverse risicofactoren voor (jeugd)criminaliteit, maar dat over schuldenproblematiek als risicofactor nog weinig bekend is. De gedachte is dat jongeren met schulden gemakkelijker in de verleiding komen om delicten te plegen en dat jongeren die neigen tot een roekeloze levensstijl eerder geneigd zijn om grote sommen geld te lenen.

Als onderdeel van het onderzoek van de UvA voert het WODC een verdiepende studie uit naar de schuldenproblematiek onder (jongvolwassen) gedetineerden. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van informatie die verzameld is in het kader van 'De Monitor Nazorg Ex-gedetineerden' (Weijters & More, 2010). De informatie is afkomstig uit dossiers die opgemaakt worden tijdens de detentieperiode en omvat onder andere informatie over de situatie op het gebied van

schulden die de gedetineerde voor aanvang van zijn detentie heeft. In deze dossiers is te vinden of de gedetineerde schulden heeft, hoe hoog de schulden zijn en bij wie de gedetineerde schulden heeft. Daarnaast wordt ook de problematiek op het gebied van inkomen, huisvesting, zorg en identiteitsbewijs in kaart gebracht. Het doel van deze verdiepende studie is om de schuldenproblematiek van jongvolwassen gedetineerden (18 tot en met 24 jaar) te beschrijven en deze te vergelijken met de schuldenproblematiek van volwassen (ouder dan 24 jaar) gedetineerden. Daarnaast wordt in dit onderzoek gekeken in welke mate de schuldenproblematiek van jongvolwassenen verschilt wanneer er wordt uitgesplitst naar een aantal kenmerken, zoals geslacht, geboorteland en detentieverleden. De onderstaande onderzoeksvragen worden beantwoord in deze studie:

- 1 In welke mate hebben jongvolwassen gedetineerden schulden?
  - a Hoe hoog zijn de schulden?
  - b Wie zijn de schuldeisers?
  - c Met welke andere problemen gaat de schuldenproblematiek gepaard?
- 2 In hoeverre verschilt de schuldenproblematiek van jongvolwassen gedetineerden met die van volwassen gedetineerden?
- 3 In welke mate bestaan er verschillen in schuldenproblematiek als wordt uitgesplitst naar achtergrondkenmerken?

Box 1 Belangrijkste bevindingen

- Bijna de helft (47,8%) van de 18- en 19-jarige gedetineerden heeft schulden. Dit percentage stijgt verder bij elke oudere leeftijdsgroep. Van de 23-jarige gedetineerden heeft ongeveer 75% schulden. Dit percentage blijft ongeveer gelijk bij oudere leeftijdsgroepen. Pas bij gedetineerden van vijftig jaar en ouder lijkt het percentage met schulden duidelijk lager (68,8%).
- De gemiddelde schuld van 18-jarige gedetineerden is ongeveer € 1.000. Deze schulden zijn verdubbeld onder 19-jarige gedetineerden en is bijna weer verdubbeld bij 20-jarigen, zij hebben ongeveer € 4.300 schuld. Duidelijk te zien is dat de hoogte van de schulden steeds hoger wordt bij oudere leeftijdsgroepen. De gemiddelde schuld onder 22-jarigen is bijna € 6.000. Bij 25- tot 30-jarige gedetineerden is de gemiddelde schuld ongeveer € 10.000. Gedetineerden die ouder zijn dan vijftig hebben gemiddeld een schuld van ongeveer € 20.000.
- Gedetineerden tussen de 18 en de 24 jaar hebben vooral schulden bij telefonie- en internetaanbieders en zorgverzekeraars. Volwassen gedetineerden hebben vaker een schuld met betrekking tot hun woon-situatie: zij hebben vaker een huurschuld en een achterstand met het betalen van gas, water en licht.
- Van de jongvolwassen gedetineerden met schulden heeft 16,2% geen inkomen en 13,2% heeft naast schulden ook contact met een zorginstelling.
- De mate van schuldenproblematiek uitgesplitst naar achtergrondkenmerken:
  - Jongvolwassen gedetineerden zonder inkomen of met een uitkering hebben vaker schulden dan jongvolwassenen met een inkomen uit arbeid.
  - Gedetineerden zonder huisvesting hebben vaker schulden dan gedetineerden die wel huisvesting hebben. Jongvolwassenen die nog bij familie wonen hebben minder vaak schulden dan gedetineerden die niet bij familie wonen. Volwassen gedetineerden die bij familie wonen, hebben juist vaker schulden dan gedetineerden die niet bij familie wonen.

Aanpak

Om de situatie van gedetineerden op het gebied van schulden te beschrijven, maken we gebruik van gegevens die in het kader van de Monitor Nazorg Ex-gedetineerden zijn verzameld. In deze monitor ligt de focus op het beschrijven van de situatie van gedetineerden op een vijftal leefgebieden, te weten inkomen, huisvesting, schulden, identiteitsbewijs en zorg. Voor een uitgebreide beschrijving van de gebruikte gegevens, de operationalisering van de begrippen en de beperkingen van de data verwijzen we naar Weijters en More (2010, p. 21-30).

Onderzoeksgroep

Voor de monitor nazorg ex-gedetineerden wordt de situatie op de leefgebieden in kaart gebracht voor gedetineerden die tot de doelgroep van het Programma Sluitende Aanpak Nazorg behoren. De doelgroep betreft alle gedetineerde burgers van achttien jaar en ouder met een geldige verblijfstatus die na een verblijf in een Nederlandse Penitentiare Inrichting (PI), terugkeren naar een Nederlandse gemeente. Voor dit onderzoek naar de schuldenproblematiek van jong-

volwassen gedetineerden maken we gebruik van de gegevens uit de eerste meting van de monitor nazorg. De *onderzoeksgroep* van de eerste meting van de monitor nazorg bestaat uit (ex-)gedetineerden die tussen 1 juli 2008 en 31 december 2008 een PI hebben verlaten. De onderzoeksgroep van de monitor nazorg ex-gedetineerden bestaat uit 15.356 personen.

Van 8.192 gedetineerden (53,3% van de totale onderzoeksgroep) hebben we informatie over schulden. Er zijn twee redenen dat we niet van alle gedetineerden de situatie op het gebied schulden kennen. Ten eerste is van een groot deel van de gedetineerden (26,2%, N=3.975) die tot de doelgroep van het nazorgbeleid behoren geen dossier opgemaakt, omdat daar binnen de duur van de detentie geen tijd of menskracht voor beschikbaar was. Een tweede reden is dat de informatie over de schuldenproblematiek niet verplicht ingevuld hoeft te worden. Wat daarbij opvalt, is dat hoe specifiek de vragen zijn, bijvoorbeeld over waar de gedetineerde schulden heeft, hoe minder vaak dit in het dossier ingevuld wordt.

Tabel 1 Achtergrondkenmerken van de gedetineerden naar leeftijd (%)

	18 tot en met 24 jaar		Ouder dan 24 jaar	
	Onderzoeksgroep	Info aanwezig	Onderzoeksgroep	Info aanwezig
<i>Geslacht (N)</i>	3.532	2.041	11.824	6.151
Man	92,4	94,4*	91,2	92,7*
Vrouw	7,6	5,6*	8,8	7,3*
<i>Geboorteland (N)</i>	3.514	2.038	11.776	6.138
Nederland	72,1	74,5	60,6	63,8*
Turkije	1,2	1,3	2,7	3,0
Marokko	4,1	4,2	5,4	5,4
Suriname	3,0	2,6	9,0	9,0
Nederlandse Antillen en Aruba	6,1	5,7	8,3	8,0
Overig Westers	4,8	2,9*	6,9	4,3*
Overig niet-Westers	8,9	8,6	7,1	6,5
<i>Burgerlijke staat (N)</i>	2.074	1.896	6.427	5.654
Geregistreerd partner	2,1	2,0	14,3	14,4
Geen geregistreerd partner	97,9	98,0	85,7	85,6
<i>Detentieduur (N)</i>	3.499	2.039**	11.706	6.130**
Tot 14 dagen	23,6	10,4	26,3	8,4
2 weken tot 1 maand	19,8	13,1	20,5	15,2
1 tot 3 maanden	25,4	30,7	22,3	29,0
3 tot 6 maanden	15,7	22,8	13,2	20,9
6 maanden tot 1 jaar	10,6	15,9	9,5	15,4
Meer dan 1 jaar	4,9	7,0	8,2	11,0
<i>Eerdere detenties vanaf 1996 (N)</i>	3.494	2.014**	11.565	5.965
Geen eerdere detentie	53,4	52,0	30,2	29,0
1 Eerdere detentie	21,1	21,0	15,7	15,4
2 Eerdere detenties	11,2	11,8	10,5	10,4
3-5 Eerdere detenties	11,6	12,6	18,4	19,1
6-10 Eerdere detenties	2,3	2,4	14,4	15,5
11-20 Eerdere detenties	0,3	0,3	9,1	8,9
Meer dan 20 eerdere detenties	0,0	0,0	1,7	1,8

* Wijkt significant af van bijbehorende onderzoeksgroep (p<0,05).

** Gemiddelde wijkt significant af van gemiddelde van bijbehorende onderzoeksgroep (p<0,05).

Noot: Alle verschillen tussen de groep jongvolwassenen (18 tot en met 24 jaar) en de groep die ouder is dan 24 zijn significant.

Als we de achtergrondkenmerken van de gedetineerden van wie we informatie over schulden hebben, vergelijken met de hele onderzoeksgroep, valt op dat mannen oververtegenwoordigd zijn in de groep waar we informatie over hebben (zie tabel 1). Ondervertegenwoordigd zijn gedetineerden die geboren zijn in overig-westerse landen.¹ Daarnaast valt op dat we van kortgestrafte gedetineerden vaker

geen informatie hebben over schulden dan van langer gestrafte. Op deze punten zijn de resultaten over de schuldenproblematiek dan ook niet zonder meer representatief voor de hele onderzoeksgroep.

¹ Uit de tweede meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden (More & Weijters, 2011) blijkt dat dit meestal gedetineerden uit MOE-landen (landen in Midden- en Oost-Europa) zijn. Deze personen mogen legaal in Nederland verblijven, maar verblijven vaak niet in één gemeente en kunnen geen gebruik maken van de gemeentelijke voorzieningen. Om die reden wordt van die gedetineerden geen dossier opgemaakt.

Resultaten

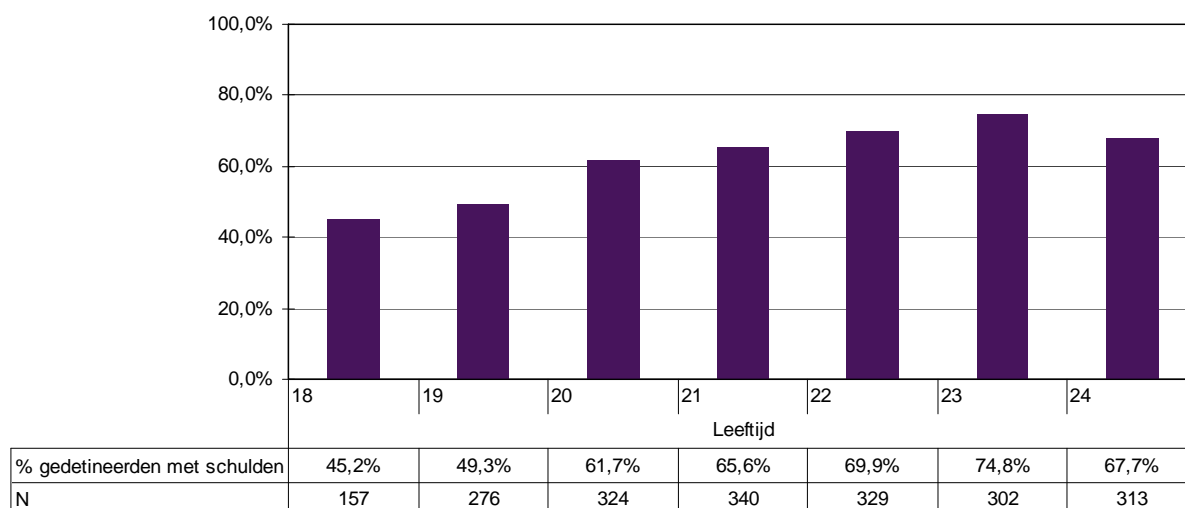
De mate van schuldenproblematiek onder gedetineerden

In figuur 1 wordt aangegeven hoeveel procent van de jongvolwassen gedetineerden aangeeft schulden te hebben.² Daarbij is een uitsplitsing gemaakt naar leeftijd. Onder de 18- en 19-jarige gedetineerden zien we dat al bijna de helft van de groep schulden heeft. Dit percentage loopt verder op bij oudere leeftijdsgroepen. Onder 20-jarigen heeft 62% van de

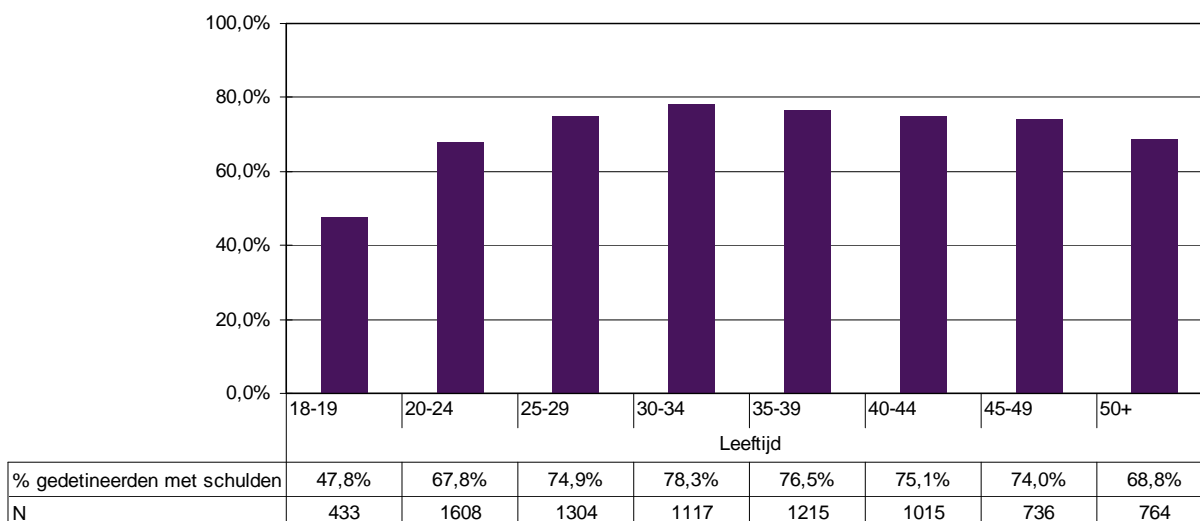
² Een eventuele hypotheekschuld wordt in dit onderzoek niet meegenomen bij het bepalen of een gedetineerde schulden heeft.

gedetineerden schulden en dit percentage stijgt verder tot 75% onder de 23-jarige gedetineerden. In figuur 2 wordt naast het percentage jongvolwassen gedetineerden met schulden ook het aandeel gedetineerden met schulden van 25 jaar en ouder getoond. In deze figuur is te zien dat onder 25- tot en met 29-jarigen ook ongeveer drie kwart (74,9%) schulden heeft. Het hoogste percentage gedetineerden met schulden is te vinden onder 30- tot en met 34-jarigen. Van deze groep heeft 78,3% schulden. Pas bij gedetineerden van vijftig jaar en ouder lijkt het percentage met schulden duidelijk lager. Echter, nog steeds heeft dan de meerderheid van de gedetineerden (68,8%) schulden.

Figuur 1 Percentage 18- tot en met 24-jarige gedetineerden met schulden

Figuur 2 Percentage gedetineerden met schulden

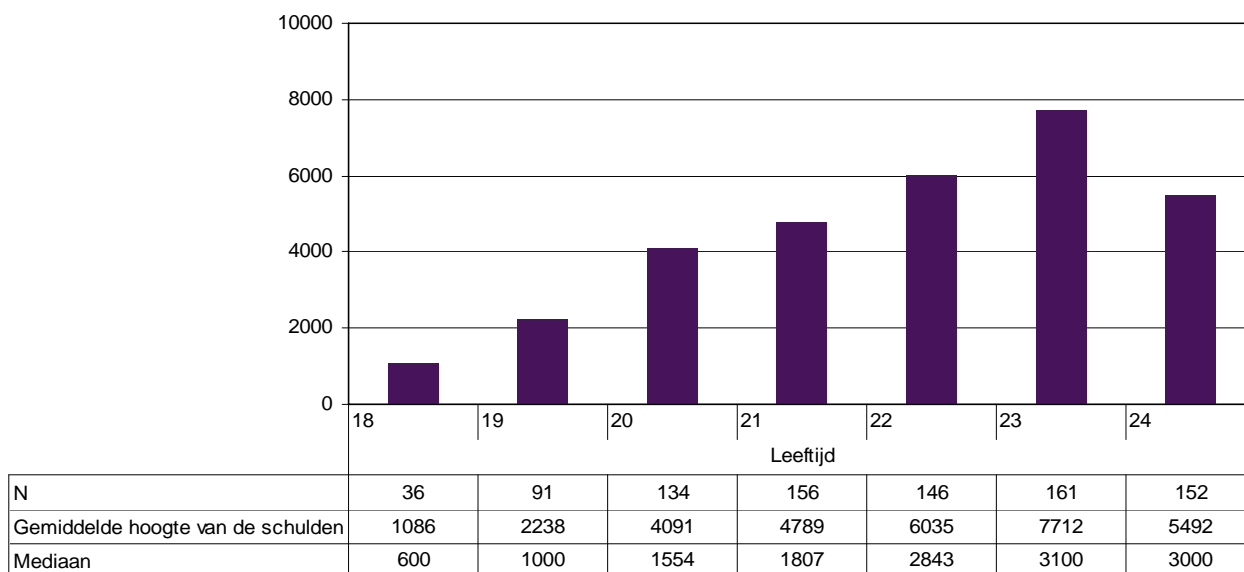
Van ongeveer twee derde van de gedetineerden met schulden hebben we een indicatie van de hoogte van de schulden. In figuur 3 is de gemiddelde schuld van jongvolwassen gedetineerden³ in kaart gebracht. De gemiddelde schuld van 18-jarigen ligt rond de € 1.000. Opvallend is vervolgens de verdubbeling in de hoogte van de schulden onder 19-jarigen ten opzichte van 18-jarigen en de daarop volgende grote stijging van de hoogte van de schulden van 20-jarigen ten opzichte van 19-jarigen. De schulden blijven hoger onder oudere leeftijdscategorieën. Onder 24-jarigen is de gemiddelde schuld opmerkelijk lager dan onder 23-jarigen, maar oudere leeftijdsgroepen hebben weer gemiddeld beduidend meer schulden (zie figuur 4). In figuur 3 wordt ook de mediaan weergegeven. Het bedrag dat de mediaan aangeeft

betekent dat de helft van de gedetineerden minder schulden heeft dan dit bedrag en de andere helft heeft meer schulden. De mediaan nuanceert de gemiddelde schuld iets, omdat hoge schulden het beeld enigszins vertekenen. Overigens volgt de mediaan ongeveer hetzelfde patroon als de gemiddelde hoogte van de schuld.

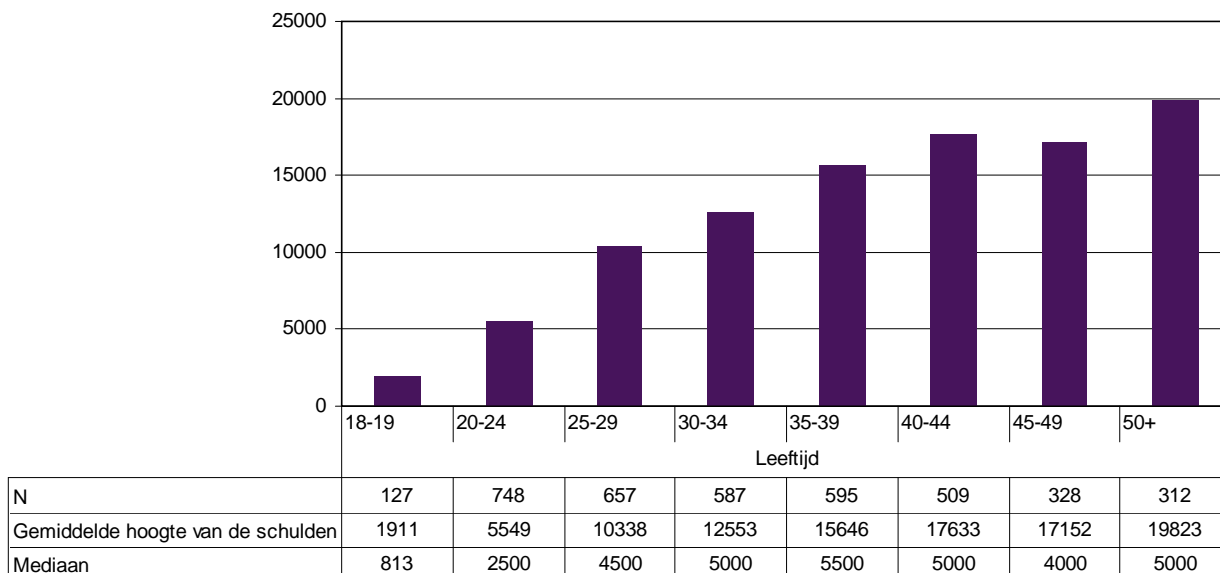
In figuur 4 wordt de gemiddelde hoogte van de schulden van gedetineerden van 25 jaar en ouder getoond. Duidelijk is te zien dat de hoogte van de gemiddelde schulden steeds hoger wordt, naarmate we naar een oudere leeftijdsgroep kijken. Gedetineerden van vijftig jaar en ouder hebben een gemiddelde schuld van zo'n € 20.000. De mediaan geeft een iets ander beeld. Nog steeds zien we een stijgende trend naar oudere leeftijdsgroepen, maar bij gedetineerden van 30 tot en met 34 jaar oud lijkt de mediane schuld te stabiliseren rond de € 5.000.

³ Voor het weergeven van de gemiddelde schuld zijn alleen de gedetineerden met schulden meegenomen.

Figuur 3 Gemiddelde hoogte van de schulden van 18- tot en met 24-jarige gedetineerden

Figuur 4 Gemiddelde hoogte van de schulden

Waar hebben gedetineerden schulden?

Voor een gedeelte van de gedetineerden met schulden is bekend waar zij die schulden hebben. De schulden bij het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB) zijn goed geadmistreerd.⁴ Zo'n twee derde van de gedetineerden (zowel de 18- tot en met 24-jarigen, als de gedetineerden van 25 jaar en ouder) heeft een schuld bij het CJIB (zie tabel 2). Van een kleiner gedeelte (van één op de drie gedetineerden met schulden) kennen we ook de andere schuldeisers dan het CJIB. De cijfers geven dan ook alleen een indicatie van de schuldeisers.

Gedetineerden tussen de 18 en de 24 jaar hebben vooral schulden bij telefonie- en internetaanbieders en zorgverzekeraars. Beide worden in één op de drie keren als schuldeiser genoemd. In iets mindere mate hebben jongvolwassenen een studieschuld of leningen bij banken (creditcards, rood staan etc.) of andere leningverstrekkers. In ongeveer één op de zes gevallen hebben jongvolwassen gedetineerden te maken met een deurwaarder of incassobureau. Opvallend is dat volwassen gedetineerden vaker een schuld hebben met betrekking tot hun woonsituatie dan jongvolwassenen. Zij hebben vaker dan jongvolwassenen een huurachterstand of een achterstand met het betalen van hun gas, water en licht. Ook hebben volwassen gedetineerden vaak schulden bij

een zorgverzekeraar, maar in mindere mate dan jongvolwassen gedetineerden. Daarentegen hebben zij weer vaker dan jongvolwassenen een lening bij een kredietverstrekende instantie. Ongeveer even vaak geven zij aan met een deurwaarder of incassobureau te maken te hebben.

Tabel 2 Herkomst schulden

	18 t/m 24 jaar	>24 jaar
Waar hebben gedetineerden schulden		
<i>Bij het CJIB? (N)</i>	1.194	4.181
Ja	66,5*	63,1
Nee	33,5	36,9
<i>Bij andere schuldeisers (N)</i>	424	1.451
Zorgverzekeraar	35,1*	25,0
Telefonie- en internetaanbieders	34,0*	13,8
Studieschuld	17,9*	4,4
Deurwaarder/incassobureau	17,2	17,6
Kredietverstrekende instanties	13,9*	27,2
Andere schuldeisers	6,8*	16,9
Huurschuld	5,9*	19,8
Bekenden	3,8	3,3
Nutsbedrijven (gas, water, licht)	2,6*	11,5
Belastingdienst	2,4*	8,3
Openbaar vervoersbedrijven	2,1	1,2
Postorderbedrijven	1,2	2,7
Gemeente	0,5*	4,3

Een gedetineerde kan meer dan één schuldeiser hebben. Daarom tellen de percentages niet op tot 100%.

* Significant (p<0,05) t.o.v. >24 jaar.

⁴ Van 92% van de jongvolwassen gedetineerden en van 91% van de volwassenen gedetineerden met schulden is bekend of ze schulden bij het CJIB hebben.

Gaat de schuldenproblematiek gepaard met andere problemen?

Naast de schuldenproblematiek is uit de monitor nazorg ex-gedetineerden ook informatie beschikbaar over de situatie van gedetineerden op het gebied van inkomen, huisvesting, zorg en identiteitsbewijs zoals deze was vlak voor detentie. In tabel 3 beschrijven we de combinatie van schuldenproblematiek met de problematiek die de gedetineerde ondervindt op één of meer van deze andere gebieden. Voor deze tabel zijn alleen de gegevens meegenomen van gedetineerden met schulden van wie ook de situatie op de andere vier leefgebieden bekend is.⁵ We spreken van een probleem als de gedetineerde geen inkomen heeft, geen onderdak heeft, contacten met een zorg-

⁵ Voor de groep 18- tot en met 24-jarigen zijn dat 1.271 gedetineerden (62,3%). Voor de groep die ouder is dan 24 jaar zijn dat 4.500 gedetineerden (73,2%).

instelling⁶ heeft of niet in het bezit is van een geldig legitimatiebewijs.

Van de jongvolwassen gedetineerden met schulden heeft ongeveer de helft (48,5%) alleen een probleem op dat gebied, de andere helft heeft op meerdere gebieden een probleem. Daarbij zien we dat 16,2% van de jongvolwassenen naast het hebben van schulden een (legaal) inkomen mist. Deze combinatie van problematiek komt significant vaker voor onder jongvolwassen gedetineerden dan onder de groep gedetineerden die ouder is dan 24 jaar. Van de jongvolwassen gedetineerden heeft verder 13,2% naast schulden ook contact met een zorginstelling. Dit is significant minder dan de volwassen gedetineerden van wie 25,0% zowel schulden als contact met een zorginstelling heeft.

⁶ Het hebben van contact met zorg is niet een probleem, maar wel een indicatie dat er op het leefgebied zorg een probleem bestaat. Het niet hebben van contact met een zorginstelling terwijl die behoefte er wel is, is ook een probleem.

Tabel 3 Overzicht van combinaties van problemen aan het begin van detentie (%)

	1	2 problemen					3 problemen					4 problemen				5	
Inkomen		X					X	X	X				X	X	X		X
Huisvesting			X				X				X	X				X	X
Zorg				X				X		X			X		X	X	X
Schulden	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Identiteitsbewijs					X			X		X	X		X	X	X	X	
18 t/m 24 jaar (%)	48,5	16,2	2,1	13,2	5,3	2,3	3,1	3,2	1,3	0,9	1,3	0,4	0,8	0,8	0,1	0,5	
>24 jaar (%)	41,0	6,9	3,8	25,0	3,8	2,1	2,6	1,7	4,0	0,9	3,4	1,3	1,2	0,7	1,0	0,7	
Significant verschil? p<0,05	*	*	*	*	*			*	*	*	*	*	*	*	*	*	

Prevalentie schulden naar achtergrondkenmerken

In figuur 1 en 2 hebben we laten zien dat de prevalentie van de schuldenproblematiek varieert als deze wordt afgezet tegen de leeftijd van gedetineerden. We hebben ook onderzocht of het hebben van schulden samenhangt met andere achtergrondkenmerken. Daartoe is een aantal kenmerken tegelijkertijd opgenomen in een logistische regressieanalyse. Daarbij is gekeken naar de invloed van geslacht, geboorteland, burgerlijke staat, (soort) inkomen voor detentie, (soort) huisvesting voor detentie, detentieduur en het aantal eerdere detenties op het hebben van schulden onder jongvolwassen gedetineerden. In bijlage 1 is de tabel te vinden waarin de resultaten van deze analyse zijn vermeld. We bespreken alleen de significante verbanden. Dit doen we aan de hand van tabel 4, waarin het percentage gedetineerden dat schulden heeft, weergegeven is.

Onder jongvolwassenen zien we dat gedetineerden met een inkomen minder vaak schulden hebben dan gedetineerden zonder inkomen. Bij volwassen gedetineerden zien we dit verschil echter niet. Als gekeken wordt naar het soort inkomen blijkt dat zowel jongvolwassen als volwassen gedetineerden met een uitkering vaker schulden hebben dan gedetineerden met een inkomen uit arbeid. Uit een nadere analyse blijkt verder dat jongvolwassen gedetineerden met een uitkering even vaak schulden hebben als jongvolwassen gedetineerden zonder inkomen. Volwassen gedetineerden met een uitkering hebben zelfs vaker schulden dan volwassen gedetineerden zonder inkomen.

Op huisvestingsgebied vallen een tweetal zaken op. Ten eerste hebben gedetineerden zonder huisvesting vaker schulden dan gedetineerden die wel huisvesting hebben. Ten tweede, als gekeken wordt naar het soort huisvesting, waarbij we een onderscheid

hebben gemaakt tussen het wel of niet bij familie wonen, dan blijkt dat jongvolwassenen die nog bij familie wonen minder vaak schulden hebben dan gedetineerden die niet bij familie wonen. Bij vol-

wassenen is deze relatie juist andersom. Volwassen gedetineerden die bij familie wonen, hebben vaker schulden dan gedetineerden die niet bij familie wonen.

Tabel 4 Percentage gedetineerden met schulden uitgesplitst naar achtergrondkenmerken

	18 t/m 24 jaar		>24 jaar		
	%	N	%	N	
<i>Inkomen voor detentie</i>					
Ja	61,3	1.528	74,4	5.070	**
Nee	70,2	500*	77,3	1.011	**
<i>Soort inkomen voor detentie</i>					
Inkomen uit arbeid (ref)	58,1	888	67,7	2.223	**
Inkomen uit studiefinanciering	52,3	214	-	19	
Inkomen uit uitkering	72,3	365*	80,3	2.543*	**
Ander soort inkomen	66,7	36	64,1	167	
<i>Huisvesting voor detentie</i>					
Ja	62,0	1.902	73,5	5.299	**
Nee	83,1	126*	84,5	796*	
<i>Woonachtig bij familie</i>					
Ja	58,1	1.215	75,9	966*	**
Nee	69,4	661*	72,7	4.209	

* Verschilt significant ($p < 0,05$) binnen de leeftijdsgroep (van de referentiegroep).

** Verschilt significant ($p < 0,05$) tussen de twee leeftijdsgroepen.

- Vanwege het kleine aantal observaties binnen deze categorie wordt hier geen percentage weergegeven.

Conclusie

In dit onderzoek hebben we gekeken in welke mate (jong)volwassen gedetineerden schulden hebben, hoe hoog deze schulden zijn, bij wie zij schulden hebben en of er verschillen bestaan in de mate van schuldenproblematiek als uitgesplitst wordt naar een aantal achtergrondkenmerken. De resultaten van dit onderzoek moeten zorgvuldig geïnterpreteerd worden. We weten namelijk van ongeveer de helft van de gedetineerden niet of ze schulden hebben. Verder is van de gedetineerden van wie we weten dat ze schulden hebben niet altijd bekend hoe hoog deze schulden zijn en bij wie ze schulden hebben. De resultaten van dit onderzoek geven dan ook een eerste, voorzichtig beeld van de schuldenproblematiek van gedetineerden.

Dit eerste beeld van de schuldenproblematiek van gedetineerden is niet positief. Zo heeft al bijna de helft van de 18- en 19-jarige gedetineerden schulden. Deze schulden zijn ook hoog, bij 18-jarigen is dat gemiddeld ongeveer € 1.000, bij 19-jarigen is de schuldenlast dubbel zo hoog, ongeveer € 2.200. Onder 20-jarigen is de gemiddelde schuld weer bijna twee keer zo hoog als onder 19-jarigen, namelijk on-

geveer € 4.000. Zowel de mate waarin gedetineerden schulden hebben als de gemiddelde hoogte van de schulden nemen toe bij oudere leeftijdsgroepen. Gedetineerden van 23 jaar oud hebben ongeveer € 7.700 schuld. Van de volwassen (25 jaar en ouder) gedetineerden heeft ongeveer drie kwart schulden met een gemiddelde schuld tussen de € 10.000 en € 20.000.

De schuldenproblematiek onder gedetineerden is aanzienlijk groter dan onder Nederlandse huishoudens. Uit onderzoek van Vroonhof en Westhof (2008, p. 37) blijkt namelijk dat 27,0% van de Nederlandse huishoudens aangeeft schulden te hebben.⁷ Tevens is een verschil te zien in de hoogte van de schulden. De schulden van gedetineerden liggen beduidend hoger dan de hoogte van de schulden onder een steekproef van alle Nederlandse huishoudens (Vroonhof & Westhof, 2008, p. 26). Binnen deze onderzoeksgroep heeft 89,6% minder dan € 10.000 aan schulden en 10,4% heeft meer dan € 20.000 schuld, terwijl bij de gedetineerden 66,4% aangeeft minder dan € 10.000

⁷ Deze cijfers zijn gebaseerd op een steekproef getrokken onder huishoudens met een vaste telefonieaansluiting. De uiteindelijke resultaten zijn gewogen naar voor Nederland representatieve gegevens.

schuld te hebben en 33,6% heeft meer dan € 10.000 schuld (Weijters & More, 2010, p. 35).

Uit deze studie blijkt verder nog dat jongvolwassen gedetineerden vooral schulden hebben bij telefonie- en internetaanbieders en bij zorgverzekeraars. Volwassen gedetineerden daarentegen hebben vaker een schuld met betrekking tot hun woonsituatie. Zij hebben vaker een huurachterstand en een achterstand met het betalen van hun kosten voor gas, water en licht. Onderzoek onder MBO-studenten laat zien dat slechts 40% gebruik maakt van de mogelijkheid om zorgtoeslag aan te vragen (Nibud, 2011, p. 16). Wellicht bestaat onder (jongvolwassen) gedetineerden ook onwetendheid over de mogelijkheid van zorgtoeslag. Dit zou een aandachtspunt kunnen zijn voor Medewerkers Maatschappelijke Dienstverlening (MMD'ers) tijdens hun gesprek(ken) met gedetineerden. Een ander aandachtspunt is de huisvesting- en inkomenssituatie van de jongvolwassen gedetineerden. Uit deze studie blijkt dat jongeren die zelfstandig wonen vaker schulden hebben en dat gedetineerden met een uitkering ook vaker schulden hebben. Zelfstandig wonen en het hebben van een uitkering zorgen voor situaties waar het goed om kunnen gaan met geld belangrijk is. Al tijdens detentie kan hier aandacht aan worden besteed.

Afsluitend kan worden geconcludeerd dat gedetineerden in grote mate problemen hebben op het gebied van schulden. Bovendien is bekend dat gedetineerden met schulden vaker opnieuw gedetineerd raken dan gedetineerden zonder schulden (Baldry et al., 2003, p. 14). Reden genoeg om blijvende aandacht te besteden aan de schuldenproblematiek van gedetineerden, zowel door te proberen te voorkomen dat schulden tijdens detentie ontstaan of verder oplopen, als door tijdens detentie al te proberen een oplossing te vinden voor schulden, bijvoorbeeld door toeleiding naar schuldhelpverlening.

Literatuur

- Baldry, E., McDonnell, D., Maplesston, P. & Peeters, M. (2003). *Ex-prisoners and accommodation: What bearing do different forms of housing have on social reintegration?* Melbourne: AHURI.
- More, P.A. & Weijters, G. (2011). *Tweede meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden: Resultaten en vergelijking tussen twee metingen in de tijd*. Den Haag: WODC. Cahier 2011-3.
- Nibud (2011). *Mbo'ers in geldzaken: Een onderzoek naar het financieel gedrag van mbo-studenten*. Utrecht: Nibud.
- Vroonhof, P. & Westhof, F. (2008). *Monitor betalingsachterstanden: Nulmeting 2008*. Zoetermeer: Pantela.
- Weijters, G. & More, P.A. (2010). *De Monitor Nazorg Ex-gedetineerden: Ontwikkeling en eerste resultaten*. Den Haag: WODC. Cahier 2010-4.

Bijlage 1

Samenhang achtergrondkenmerken met het hebben van schulden voor detentie voor jongvolwassen gedetineerden

	18 t/m 24 jaar
<i>Man</i>	
<i>Leeftijd</i>	0,138*
<i>Geboorteland</i>	
Nederland (ref.)	
Turkije	0,250
Marokko	-0,065
Suriname	-0,015
Nederlandse Antillen en Aruba	-0,143
Overig westers	-0,550
Overig niet-westers	0,194
<i>Burgerlijke staat</i>	
Geregistreerd partner (ref.)	
Geen geregistreerd partner	0,582
<i>Huisvesting voor detentie</i>	
Woont bij familie (ref.)	
Wel huisvesting, soort onbekend	-1,067
Woont niet bij familie	0,349*
Geen huisvesting voor detentie	0,931*
<i>Inkomen voor detentie</i>	
Inkomen uit arbeid (ref.)	
Wel inkomen, soort onbekend	1,355
Inkomen uit uitkering	0,448*
Inkomen uit andere bron	0,475
Inkomen uit studiefinanciering	-0,076
Geen inkomen voor detentie	0,530*
<i>Detentieduur</i>	0,058
<i>Aantal eerdere detenties</i>	0,155
Nagelkerke pseudo R ²	0,088

* p<0,01

Deze reeks omvat korte verslagen van onderzoek dat door of in opdracht van het WODC is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud het standpunt van de Minister van Veiligheid en Justitie weergeeft.

Alle rapporten van het WODC zijn gratis te downloaden van www.wodc.nl.